

Ο Μίκης είναι η πιο πολυσύνθετη προσωπικότητα της Ευρώπης

Ο Μίκης Ανδρουλάκης, με αφορμή την παρουσίαση του τελευταίου βιβλίου του για τον Μίκη Θεοδωράκη με τίτλο «Σαλός Θεού. Ο μυστικός Μίκης» αύριο στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (7 μ.μ., αμφιθέατρο Γ. Κορδάτου), μίλησε για την ιδιαίτερη σχέση που τον συνδέει με τον σπουδαίο συνθέτη πάνω από μισό αιώνα. Ο 67χρονος Έλληνας συγγραφέας και πολιτικός αναφέρθηκε στις ιδιαιτερότητες του νέου έργου του που κυκλοφόρησε τον περασμένο Δεκέμβριο.

Για τον Θεοδωράκη έχουν γραφτεί πολλά πράγματα. Τι κάνει τον «Σαλό Θεού» να ξεχωρίζει;

Ο Μίκης είναι πολυδιάστατος. Αναγκαστικά και το βιβλίο το ίδιο. Δεν περιορίζεται στον Μίκη, αλλά αποτελεί κατά κάποιο τρόπο τον αφηγηματικό ιστό για να παρουσιάσω τη νεότερη ελληνική ιστορία, ιδιαίτερα τη μεταπολεμική περίοδο. Μέσα από μία συγκριτική ανάλυση της προσωπικότητάς του, με ιλιγγιώδη ρυθμό προσπαθούμε να πούμε πράγματα που υπερβαίνουν εκείνον. **Όποιος φτάνει στην τελευταία σελίδα του βιβλίου, ποια γνώμη σχηματίζει για τη ζωή αυτού του ανθρώπου;**

Την εντύπωση πως είναι η πιο πολυσύνθετη προσωπικότητα της Ευρώπης, ίσως και του κόσμου στον τομέα του. Δεν έχουμε ανάλογο φαινόμενο σαν του Θεοδωράκη. Το αναγνωρίζουν όλοι αυτό. Ούτε ο Μαγιακόφσκι, ούτε ο Σοστακόβιτς, πέτυχαν τον ερωτικό, μουσικό και πολιτικό στροβιλισμό του Μίκη. Δεν θα τον βρούμε εύκολα σε άλλες προσωπικότητες. Αυτό το αίσθημα αποκομίζεται στο τέλος. Ακόμη κι αυτός που διαφωνεί με τα κατά καιρούς πολιτικά του, θα φωνάζει όπως ο Τσαϊκόφσκι στον Βόγκνερ: «Διαφωνώ γονατιστός».

Αρκετοί στέκονται στις αποκαλύψεις για την ερωτική ζωή του Θεοδωράκη. Έλλοχεύει ο κίνδυνος να χαθεί έτσι η ουσία του βιβλίου; Ο ερωτικός βίος των μεγάλων πάντοτε τραβάει τα βλέμματα. Όμως, στον Θεοδωράκη αυτό δεν είναι κουτσομπολιό. Είναι θεμελιώδες στοιχείο στην προσωπικότητά του. Αν και όπως αποκαλύπτω στο βιβλίο, μέσα του

συγκρούονται δύο αντίθετες τάσεις: Το ασκητικό ιδεώδες μία μακρόχρονης παρθενίας και ο διονυσιακός παροξυσμός του Μίκη. Το βακχικό στοιχείο. Αισθάνομαι την υποχρέωση με τον Μίκη εν ζωή, να ανασύρω το πέπλο της Ίσιδος από τα πρόσωπα των γυναικών που τον αγάπησαν και αγάπησε ο ίδιος. Με κάποια διακριτικότητα αποκαλύπτω ένα μεγάλο μέρος της ερωτικής ζωής του Μίκη.

Καταρρίψατε πολλούς μύθους για τον Θεοδωράκη. Το βιβλίο λέει αλήθειες που ενοχλούν; Αλήθειες, οι οποίες δημιουργούν ένα αίσθημα εξύψωσης. Πολλά πράγματα μέσα στο βιβλίο που φαίνονται φανταστικά, είναι πραγματικά. Και πολλά πράγματα που είναι φως φανάρι πραγματικά, δίνονται με έναν μυθιστορηματικό τρόπο. Αυτό είναι το «παιχνίδι» που παίζει το βιβλίο. Άλλωστε, όταν μέσα από τον Μίκη προσπαθούμε να μιλήσουμε για την Ιστορία, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι ο Μίκης είναι ένας ποταμός ορμητικός. Ελίσσεται στις κατηφόρες του βουνού. Παίρνει παραμόζωμα τα πάντα και μαζί με τα γόνιμα υλικά, κατεβάζει πέτρες, ξύλα, κουφάρια. Πρέπει να το έχουμε υπόψη μας αυτό. Το θέμα είναι αν ανοίγουμε την κοίτη του ποταμού, για να περάσει ομαλά και να μετουσιώσουμε την καταστροφική ενέργεια του ποταμού Μίκη σε παραγωγικό έργο. Στην πολιτική, τη μουσική και την κοινωνική ζωή.

Απαίτησε ο ίδιος να τα πει όλα όσο ακόμη βρίσκεται εν ζωή;

Ναι, γιατί εάν για παράδειγμα έγραφα για την ερωτική ζωή του με τον Μίκη πεθαμένο, πολλοί θα έλεγαν ότι αυτά είναι φαντασιώσεις. Ή ακόμη όταν γκρεμίζω ορισμένα πολιτικά σχήματα του Μίκη, θα λένε ότι τα έγραφα εκ των υστέρων. Τώρα όμως είναι ζωντανός. Δεν αμφιβάλλω

Στον Θεοδωράκη συγκρούονται δύο αντίθετες τάσεις: Το ασκητικό ιδεώδες μία μακρόχρονης παρθενίας και ο διονυσιακός παροξυσμός

πουθενά. Το διάβασε πριν το εκδώσω. Και ήταν μία έκπληξη για εκείνον. Ο διάλογος με τον Μπετόβεν τον αντιπροσωπεύει απόλυτα. Του δημιούργησε μία συγκίνηση, που τον έκανε να κλαίει. Και στα πολιτικά συναίεσε όμως. Δεν μπορούσε να πει κάτι, γιατί είναι γραμμένα με απόλυτη αντικειμενικότητα. Για παράδειγμα, τα κρυφά ραντεβού του με τον Ανδρέα Παπανδρέου. Τα είχα τσεκάρει και από τις δύο πλευρές. Ή η σχέση του με τον Μπαστόκκ. Κάποιοι στέκονται στο πολιτικό ειδύλλιο του 1990. Προηγήθηκε όμως μία οξεία σύγκρουση των δύο ανδρών από το 1946 μέχρι το 1970. Μόνο στο Παρίσι συμφιλιώθηκαν, μέσα στη Χούντα που έφυγε ο Μίκης έξω. Υπάρχουν πράγματα εντελώς άγνωστα.

Πόσο εύκολο ήταν να γράψετε αντικειμενικά, από τη στιγμή που σας συνδέει φιλία μισού και πλέον αιώνα;

Στον Μίκη ξεχωρίζει, ας πούμε, η έννοια της συμπαντικής αρμονίας ως πηγή της έμπνευσής του. Υπάρχουν στιγμές που όλα αυτά τα αποδομώ. Ή θα δείτε ότι καταρρίπτω τους μύθους που είχε καλλιεργήσει ο ίδιος επί πενήντα χρόνια που αυτοβιογραφείται γύρω από την καταγωγή του. Όμως εκεί που αποδομώ τα σχήματα του Μίκη, ο ίδιος εξυμνείται. Βέβαια χρειάζεται κάποιος να βρει τη δύναμη μέσα στην αγάπη που νιώθει για τον Μίκη, να απομακρυνθεί λίγο από αυτόν τον καθεδρικό ναό, για να μπορεί να δει όλες τις πλευρές του. Δεν είναι εύκολο αυτό. Εγώ νομίζω πως το κατάφερα. Διότι έχουμε τόσο μακρόχρονη οικειότητα που μπορούμε να το κάνουμε ο ένας στον άλλον με αγάπη.

Θυμάστε ακόμη την πρώτη φορά της γνωριμίας σας;

Πρώτη φορά τον είδα όταν ήμουν 11 ετών σε μία συναυλία με τον Μπιθικώτση. Με τον Μίκη φιλιώσαμε την εποχή που έκανε κάποιες συναυλίες στην Κρήτη. Ήρθομαι εφηβος, όταν του μίλησα και εγκαινίασα μία βαθιά προσωπική σχέση μαζί του ήταν στις 7 Αυγούστου 1966, την εποχή που ήμουν στο μαθητικό των Λαμιαράκιδων. Σε μία συναυλία που έδωσε στο γήπεδο του Εργοτέλη, εν μέσω των «λουλιανών», κάτω από το λάφο του Μαρτινέκο, που είναι ο τάφος του Νίκου Καζαντζάκη. Συγκλονιστική συναυλία εκείνη, όλος ο κόσμος φώναζε «Σήκω Νίκο να τον δεις». Είχα πάει με τον Νίκο Κούνδουρο και τον πατέρα μου.

Από όλες αυτές τις στιγμές που έχετε μοιραστεί, θα ξεχωρίζατε τις πιο δυνατές;

Το 1977 ταξιδεύαμε μαζί στην Πάτρα. Μέσα στην καταιγίδα με υποχρέωσε να του πω τον επικηδεϊό του. Αυτό είναι απολύτως αληθινό. Επί μιάμιση ώρα τον εκφωνούσα, αφού τον είχε κυριεύσει αίσθημα θανάτου. Βέβαια, ακόμη και τα παράλογα είναι μέρος της προσωπικότητάς του Θεοδωράκη. Θυμάμαι επίσης ένα άλλο ταξίδι που έκανα στο Παρίσι, ώστε να τον αποσπάσω από τα χέρια των γιστρών και να τον φέρω πίσω στην Ελλάδα. Ήταν Σεπτέμβριος του 1979. Πέρασαμε 40 ημέρες μαζί. Μέρα-νύχτα έμενα στο σπίτι του. Σχεδόν κοιμόμασταν στο ίδιο δωμάτιο και αλπηταίμασε στο Παρίσι. Ασύλληπτες στιγμές εκείνες.

